

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei
„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Reformațiunea lui Luter.

(Continuare.)

Învățăturile, cari le propaga Luter, le puse în sistemă pentru studenți și pentru lumea învățată la anul 1521 amicul său Melancton sub titlu: „loci communes rerum theologicarum.“ La anul 1522 publică Lutăr testamentul nou, ér la anul 1534 testamentul vechiu în limba germână.

Câștigând Luteranismul tot mai mult teren, pre de altă parte amenințând Turcii cu nouă cuceriri Europa creștină, papa Hadrian VI trimise în anul 1522 la dieta din Nürnberg pre nunțul său Francisc Chieregati, cu însărcinarea, ca să esopereze Ungariei a ajutoriu în contra Turcilor și tot de odată să înduplece dieta, ca să esecute edictul dela Vorms încontra aderenților învățăturilor lui Luter. În scrisoarea (breva) datată din 9 Septemvre 1522 adresată de papa Hadrian VI. dietei din Nürnberg densusul dechiară, că înzadar își jertfese cineva averea și vieța în contra dușmanilor externi, dacă acasă favoriséză învățături greșite, prin cari se învenineză inima poporului; ér în instrucțiunea specială dată nunțului Chieregati papa dechiară, că și densusul recunoște, că confusiunea și necazul, carele s'a ivit prin învățăturile cele nouă este o pedépsă a lui Dumneđeu pentru păcatele lumii creștine și cu deosebire ale păstorilor și conducătorilor. În acéstă instrucțiune papa Hadrian VI. dechiară tot de odată, că densusul recunoște, că și în Roma pot să fiă abusuri. Chiar pentru acésta densusul a început, să reformeze curia romană, și este gata a-și da totă silința, ca să reformeze tot ce are trebuința de reformă. Facénd aceste dechiarățiuni papa provócă pre principi, ca în interesul prosperării patriei lor să facă tóte cele de

lipsă pentru restabilirea păcii în Germania. Dieta a primit atât pre nunțiu, cât și dechiarățiunile și provocarea papei fórte rece, scusându-se că edictul dela Vorms nu s'a potut esecuta din motivul, că s'ar fi revoltat poporul. Tot de odată a cerut acéstă dietă, că pentru a-se pronuncia asupra plânsorilor nobilimii și preste tot spre a-se poté esamina causele, cari au produs certele religionare să-se concheme un conciliu în un oraș germân, ér până atunci dieta va îngriji, ca Luter și aderenții lui se nu mai publice nimic, prin ce s'ar poté agita poporul. Nunțul a dechiarat acest răspuns de nesatisfăcătoriu și neacceptabil, deórece ori cât ar fi de mari plânsorile, ce le ar avé nobilimea, cu acestea nu se pot scusa și justifica învățăturile greșite și necredința. La obiecțiunile nunțului dieta nu i-a dat nici un răspuns. În un edict însă edat la anul 1523 în numele împératului dieta a dispus, ca pre viitoriu predicatorii să esplice poporului sfânta scriptură în sensul adoptat și încuviințat de biserică!

La anul 1524 trimise un alt nunciu în Germania papa Clement VII. Nici acéstă încercare nu avu mai mult succes, deórece de astă dată nobilimea ceru dela papa, ca densusul să abđică de drepturile și venitele, cari le avuse mai nainte din Germania, dacă doresce a avé și mai departe jurisdicțiunea asupra Germaniei. Într'aceea însă dieta la stăruința împératului Carol V, carele lipsea din țéră, ocupat fiind în un resbel în contra Franciei, dieta din Nürnberg în 18 Aprile 1524 luă un conclus, prin carele dispuse următoarele:

1) Fiecare autoritate și peste tot ordinea statului să îngrijască, ca să nu se mai publice srieri vătămătoare contra religiunii romano-catolice.

2) Să stăruască, ca papa să concheme în Germania un conciliu, carele să aplaneze divergențele religioase.

3) Să se concheme o nouă dietă în Speier în carea plânsorile ridicate în contra Romei să se supună apretierii și judecării mai multor oameni esperti și învățați; și

4) Prin bărbați competenți să-se examineze cărțile lui Luter și să se hotărască cu privire la învățăturile, cari să se propage poporului și să se scrie până la intrunirea conciliului. (Va urma.)

Autoritatea legitimă în biserica creștină.

Arta tipografiei, telegraful, aflarea forței motorice a aburului, cu multiplele lor întrebunțări, au dat confesiunilor creștine în timpurile moderne un mijloc lesnicios de a-și răspândi grabnic scrierile în omenire. Și pentru triumful lor, unele confesiuni, au întemeiat societăți, misiuni, s'au folosit de diplomație, de împrejurările popórelor, numai spre a le dispune să recunoscă și să primescă aceea ce recunosc acele confesiuni. Dintre toate confesiunile creștine, cea papistă, mai cu samă după sinodul dela Trident, a lucrat în acest scop din rășputeri, și în lupta ei cu Protestantismul, pe care tindea a' l ingenuchia, n'a perdut din vedere nici confesiunea bisericei ortodoxe resăritene, de care papistii se separase la 1054. Aceleași arme, aceleași mijloce de propagandă, au fost lansate, căutând a'i abate și pe ei și a'i face să recunoscă, și în parte, autoritatea spirituală a Episcopului de Roma. Și pe unele locuri ca în Transilvania, Bucovina, cu o parte din Români, Ruteni; ca în răsărit, cu o parte din Armeni, etc. a și reușit, izolând astfel societatea creștină a unei epoce de aceea a altei epoce, dividându-o în două tabere distincte și făcându-o a recunoscă apoi, că singură biserica romană s'ar afla în posesiunea verității și că numai ceea ce ea propagă ar fi veridic.

Intre aceste învățări răspândite cu atâta interese de proselitism, cea mai de căpătenie, de care am a mă ocupa, și pe care ultramontanii o indică și o cer dela proseliți este, că papa posedă personal o suveranitate doctrinală, și că ar fi autoritatea cea mai înaltă și legitimă în biserica creștină.

Deci mă întreb, care este autoritatea legitimă în biserica creștină, căreia trebuie să ne supunem?

Toți creștinii catolici convin, că această autoritate este cea a bisericei. Biserica singură este infalibilă, adecă că singură ea poate a ne transmite, fără a se înșela și fără a ne înșela veritatea pe care Ddieu a descoperit-o lumii prin cuvântul său.

Dar ce se înțelege prin Biserică?

Sistemul ultramontan a răspândit asupra acestei chestiuni, scrieri capabile a înșela obștea ómenilor prin aparențe pline de amăgire. Sistemul ultramon-

tan identificând biserica cu papa, face din papa un oracul, carele n'are decât a deschide gura pentru a fi interpretul lui Ddieu. Cuvântul acestui oracul aduce tot-de-una veritatea. Ultramontanismul, mai cu samă dela sinodul din Vatican, unde se admise infalibilitatea papii, pare a repeta cam aceste cuvinte: „Dumneđeu este Dumneđeu, „papa este profetul său.“

Acest fatalism musulman este óre vrednic de Evangelia lui Isus Christos? Este óre adevărat că papa să fie biserica și că cuvântul său ar fi norma de credință?

Acésta vin a o cerceta, 1) prin ajutoriul sf. Scripturi și al 2) prin ajutoriul celor mai venerabile monumente ale tradițiunii creștine.

I.

Ce idee ne dau sf. Scripturi despre biserică?

Biserica, după sf. apostol Pavel, este un templu, un edificiu religios, a căreia petre sunt toți credincioșii. „Zidiți fiind pe temelia apostolilor și a profetilor, singur Isus Christos fiind pétra unghiulară; în care tot edificiul alcătuindu-se, crește spre templul sfânt în Domnul; în care și voi împreună vă zidiți spre locaș al lui Ddieu în spirit.“ Efes. II, 20, 22.

Astfel, după sf. Pavel, biserica este societatea tuturor credincioșilor Vechiului și Noului Testament; cei întâi instruiți de profeti și cei de al doilea, instruiți de apostoli, forméză împreună un edificiu spiritual, având de legătură pe Isus Christos, asceptat de unii ca Mesia, adorat de alții ca Cuvânt divin îmbrăcat de umanitate. Profetii și apostolii, forméză întâile petre a edificiului mistic; credincioșii se ridică pe aceste baze și forméză edificiul însuș; în fine Isus Christos este pétra principală, cheia bolței, pétra unghiulară, care dă monumentului soliditatea sa.

O altă pétra fundamentală sau principală, de cât Isus Christos nu este, nu avem. „Căci altă temelie nimenea nu pote pune afară de cea pusă, adecă Isus Christos“ scrie sf. Pavel Corintenilor în epist. I. c. (III, vers. 11).

Sf. apost. Pavel dădea Corintenilor acésta lecțiune, fiind-că între ei, unii atât se alipise de predicatorii evangheliei, ca si cum ar fi fost bazele bisericei. „Am fost informat, le dice el, că sunt dispute între voi. Unul dice: eu sunt al lui Pavel; altul, eu sunt al lui Apolos; un al treilea, eu sunt al lui Petru; un altul al lui Isus Christos. Óre Christos este împărțit? Óre Pavel a fost răstignit pentru voi?“

Astfel, Petru însuș nu putea fi privit, după Sf. Pavel, ca pétra fundamentală a bisericei, ca întâiul vicariu al lui Isus Christos, mai mult decât el însuși, sau mai mult decât Apolos. Sf. Petru și toți ceilalți apostoli sau bărbați apostolici, nu erau în ochii săi de cât ministri a lui Isus Christos, întâile petre a edificiului mistic.

Sf. apostol Pavel compară încă biserica cu corpul, capul ei este Isus Christos, ér membrele sunt

diferenții șefi ai bisericii și credincioșii. „Și acela, ȳice la Efes. IV, 11—16, a dat pe unii, apostoli; ȳer pe alții, profeti; ȳer pe alții, evangeliști; ȳer pe alții, păstori și învățatori . . . pentru-ca, prin faptele ministeriului, să lucreze la zidirea corpului lui Christos, până ce vom ajunge toți la unitatea în credință și în cunoșcerea fiului lui Dumnezeu, la etatea bărbatului desăvârșit; adevă la talia și la virsta unde Christos va fi format deplin în noi; pentru ca noi să nu mai fim ca prunci, învăluți și purtați de tot vântul învățătorei și de amăgirile ce întrebunțeză ȳomenii răi pentru a ne târi în erore, însă ca noi să umblăm, din contra, după adevărul în iubire, și ca noi să crescem, sub toate raporturile, în Christos, carele este ca pu l, de unde corpul întreg, de care membrele sunt legate și unite cu așa de drepte proporții, primesce principiul vieței, carele dă fie-cărui membru puterea care-i este necesară pentru funcțiunea care-i este proprie și corpului întreg, o creștere care are perfecțiunea sa în iubire.“

Astfel n'avem decât o biserică al căreia cap este Isus Christos, o biserică care este alcătuită din credincioși, ca și din păstori, și în sinul căreia păstori lucrează a desvolta vieța creștină sau caritatea, (care este resumatul), prin diverse direcții ce le sunt lor încredințate.

Se zărește, în aceste noțiuni despre biserică, o monarhie guvernată de un pontifice-rege, absolut și infalibil?

ȳEtă deci ce este biserica, astfel înțelesă în unitatea sa și universalitatea sa, pe carea sf. Pavel o privește ca depozitară a învățământului divin: și pe ea o numește sf. Pavel la Tim. 1, cap. III, 15. „stîlp și întărire a adevărului.“

Sf. Petru, din care ultramontanii voesc ca făcă întâiul suveran absolut al bisericii n'a avut cea mai mică idee de înaltele prerogative cu care'l gratifică și pe care ei le acordă așa de galanton episcopilor Romei, și succesorilor lor.

Sf. apostol Petru în Epist. I, cap. V. 1 . . . , adresându-se șefilor bisericii, astfel se exprimă: „Mă adresez vouă, care sunteți preoți, eu care sunt colegul vostru în preoție și martur al suferențelor lui Christos și părtaș al gloriei celei ce se va manifesta; păstoriți turma lui Christos, care este cu voi, conducându-o nu cu violență, ci cu dulcătă; nu ca cum ați domina peste parochii, ci făcându-vă exemple turmei prin virtuțile vóstre. Apoi când marele păstor se va arăta, veți primi coróna de glorie, care nu se va vesteji nici odată.“

Sf. Petru nu cunoscea decât un mare păstor, pe Isus Christos. Cât pentru sine, el era colegul celorlalți preoți prin sacerdoțiul său; el nu vorbește nici de primația sa, nici de infalibilitatea sa. El nu se ridică de asupra altor șefi ai bisericii, căroră se adresază; ci din contra, se adresază ca la frații săi și egalii săi, resprijinindu-se, când le dă lor consilii pe alt-ceva, decât pe titlurile sale

de martor al suferințelor lui Isus Christos și a măririi sale viitoare, care i-a fost descoperită pe Tavor.

În sfințele scripturi nu se întâlnește nici un text relativ la subiectul ce ne ocupă, și unde Isus Christos să nu fie considerat ca unicul șef al întregii biserici și unde biserica să nu fie privită ca un tot, una și compusă din credincioși ca și din păstori.

Păstorii au primit dela Isus Christos puterea necesară pentru buna guvernare a bisericii, această nu se pôte contesta; nu se pôte nega, cu atât mai mult nu se pôte contesta că puterea dată apostolilor să nu fi fost dată și succesorilor lor legitimi; căci biserica și corpul păstorilor trebuiau, a se perpetua în toate secolele. Isus Christos înainte de a părăsi pământul ȳise apostolilor săi: „Mergând, învețați toate popórele, botezându-le în numele Părintelui, al Fiului și al Sf. Dneh. Și iată eu sunt cu voi până la sfirșitul lumii.“ (Mateiu 28, 19, 20.)

Isus Christos este deci perpetuu cu corpul păstorilor bisericii. Și lor (El) le a ȳis, în persóna apostolilor: „Cel ce vă ascultă, pe mine mă ascultă; cel ce Vă nesocotesce, mă nesocotesce.“ (Mat. 10, 40; Luca 10, 16). Și tot lor le-a ȳis: „Luați spirit sfânt, căroră veți erta păcatele li se vor erta, și căroră le veți ținea, vor fi ținute.“ (Ioan, 20, 22). Acastă putere, dată în un mod general apostolilor, Isus Christos o promisese sf. Petru în particular și în aceiași termini. Acastă este una din probele pe cari ultramontanii o aduc în sprijinul teoriei lor, a unei puteri speciale și superioare pe care Petru ar fi primit-o dela Isus Christos și pe care ar fi transmis-o episcopilor Romei. Dar ultramontanii citéză încă și alte texte în spirijinul teoriei lor. Levom discuta. Iată întâiul: „Tu ești Petru și pe această pētră voi zidi Biserica mea și porțile iadului nu o vor birui. (Mat. 16, 16—19).

Dacă noi credem pe ultramontani, acest text probéză, că sf. Petru, și episcopii Romei succesorii lui, în persóna sa, au fost stabiliți de Isus Christos ca pētră fundamentală a bisericii, și că erórea, înfășoșată prin porțile iadului, nu vor birui această pētră; de unde ei inchee infalibilitatea episcopilor Romei.

Pentru ca acest raționament să fiă exact, ar trebui ca Sf. Petru să fi fost stabilit pētră fundamentală a bisericii, deosebit de ceilalți apostoli, și ca acest privilegiu să nu'l fi avut personal, însă ca el să fi fost trecut episcopilor Romei, și succesorii lor.

Dar lucrul nu este ast-fel.

ȳntăiu, Sf. Petru n'a fost numit pētră a bisericii deosebit de ceilalți apostoli; el n'a fost instituit șef absolut și infalibil. O probă avem în textul Sf. apostol Pavel, citat mai sus, și în care el afirmă pozitiv că petrele fundamentale ale bisericii sunt profeții și apostolii, uniți

împreună prin p é t r a unghiulară, care este Isus Christos.

Nu se p ó t e da sf. Petru titlul de p é t r ă a bisericeii, fără a forța sensul sfințelor scripturi și fără a părăsi tradițiunea universală. Isus Christos a declarat că El însuși este această p é t r ă, arătată de profeți. (Mat. 21, 42; Luca 20, 11). Sf. apostol Pavel țice că „Isus Christos este p é t r a (1 Corint. 10, 4). Sf. apostol Petru învață aceeași veritate.“ (1. Ep. II., 7—8.)

Asemenea, cea mai mare parte a părinților bisericesci n'au admis jocul de cuvinte pe cari ultramontanii îl atribue lui Isus Christos, și n'au aplicat sf. Petru aceste cuvinte: „Și pe această p é t r ă voi zidi biserica mea.“

S'a demonstrat cu texte clari și autentice, că numai ș e p t e - s p r e d e c e, părinți și scriitori, au aplicat sf. Petru cuvântul de p é t r ă, pe care biserica trebuia a fi zidită; pe când ș e s e d e c i nu'l aplică, și înțeleg cuvintele Mărturiorului în alt mod. (Le docteur Launoy).

Pentru a ne convinge că intrerpretațiunea lor nu este dréptă, ar ajunge de a ne reaminti circumstanțele în care Isus Christos a adresat sf. Petru, cuvintele, de care ultramontanii abuséză. Isus Christos țise discipulilor săi: „Ce țice despre Fiul omului?“ Unii discipuli răspuse: „Unii țice, că El este Ioan Botezătorinul, alții Ilie, sau un alt profet.“ Și voi, țise Isus, cine credeți, că sunt? Simon Petru, luând cuvântul, țise: „Tu ești Christos, fiul lui Dșeu cel viu.“ Isus răspuse: „Fericit ești, Simone, fiul lui Iona; căci trup carne, și sânge nu ți-a descoperit ție această, ci Tătăl meu, carele este în ceriu. Și eu ți țice, că tu esti Petru și pe această p é t r ă voi zidi biserica mea . . . .“ (Mat. 16, 14—20.)

Aceste cuvinte nu însemneză alt-ceva decât că: Eu ți spun deci ție, pe care te-am supranumit Petru, pentru profesiunea de credință pe carea o faci cu atăta tărie, ți spun, că veritatea pe care o profeszi este p é t r ă fundamentală a bisericeii și pe care erórea nu o va birui.

Fericitul Augustin asemenea observă: „N'a fost țis lui Simon, fiul lui Iona: Tu ești p é t r a, însă tu ești Petru, p é t r ă, continuă Fer. Augustin, este Christos; și Simeon pentru că a profesat această veritate, a meritat a fi pronumit Petru.“

În numeróse locuri ale Sf. Scripturi se vorbește despre p é t r ă, în un sens figurativ. Acest cuvânt t o t d e u n a îl arată pe Isus Christos, și nici odată nu'l designă pe Sf. Petru, nici de aprópe, nici de departe.

Cel mai bun interpret al Scriptureii este Scriptura însași. Și pentru aceea deci cu rațiune marea majoritate a Părinților și a vechilor scriitori, au dat acestui pasagiu în cestiune, interpretațiunea pe care am expus'o.

Acésta interpretație are un întreit folos: este mai conformă textului, se armoniséză cu celelalte

locuri ale st. scripturi, și nu se atribue lui Isus Christos un joc de cuvinte puțin demn de El.

Cât pentru micul număr de scriitori, cari admit acest joc de cuvinte, trebuie a recunósce că nici unul dintre ie n'a interpretat textul în un mod favorabil ultramontanismului și n'a tras consecințele exagerate a-le acestui sistem.

Este adevérat, că Isus Christos s'a adresat lui Petru personal; însă ajunge a ceti textul în întregime pentru a vedé, că El nu-i dá pentru această un titlu deosebit de al celorlalți apostoli.

Și în adevér, după ce a pronunțat cuvintele citate mai sus, Isus Christos, adresându-se lui Petru, a adăugat: „Și ți voi da cheile împérăției cerurilor; și ori-ce vei lega pe pământ va fi legat și în ceriuri; și ori-ce vei deslega pe pământ va fi deslegat în ceriuri.“

În ambele părți a-le textului, Isus Christos nu face lui Petru decât două promisiuni; întâia, că biserica va fi așa solid stabilită în credința despre divinitatea sa pe care erórea nu o va birui; și a doua, că El ar da lui Petru putere mare în biserică.

Nu se p ó t e susținé, că puterea cheilor a fost dată numai lui Petru, și nu și celorlalți apostoli, căci Isus Christos le-a dat'o tuturor, în același timp și întrebunțand aceiași termini de care s'a servit promițându-o lui Petru; ba mai mult, El a promis'o la toți apostolii colectiv, și nu numai lui Petru, că va fi cu ei până la finele lumii.

„Isus, țice ev. Mateiu 28, 18 . . . apropiindu-se de apostolii săi, le țise: „Datu-mi-s'a tóată puterea în ceriu și pe pământ . . . Éta eu sunt cu voi în tóte țilele, până la finea secolelor.“

Și în evangelia Sf. Ión cetim (20, 21 . . .): „Precum m'a trimis Părintele, așa eu trimit pe voi. După ce a țis aceste cuvinte, a suflat asupra lor și le țise: „Luați spirit sfânt; căroră veți erta peccatele, li se vor erta; și căroră le veți ținé, vor fi ținute.“

Invederat, Isus Christos a dat tuturor apostolilor prerogativele pe care le-a promis lui Petru. Promisiunea făcută lui Petru privea corpul păstorilor, aceea ce probéză, că Isus Christos vorbea lui Petru ca r e p r e s e n t ă n d, în persóna sa, pe colegii săi, tot corpul apostolic.

Nicăiri în Evangellii nu se vede, că promisiunea ce i-a fost făcută, să o fi realizat Petru singur. Petru n'a primit această putere, decât cu ceilalți apostoli. Cu tóte acestea, dacă în vederile lui Isus Christos, intra să aibă în biserică sa, un șef suprem absolut și infalibil, această instituțiune ar fi fost destul de importantă, pentru ca să se facă în sf. cărți, mențiune particulară de momentul în care Isus Christos ar fi dat acestui șef suprem puteri superióre. Dar, din contra, se vede că ajutoriul special pentru conservarea adevérurilor descoperite, ca și pentru puterea cheilor, n'au fost date lui Petru, de cât colectiv cu colegii sei în apostolat. Mai mult,

cea mai mare parte din faptele evangelice sunt istorisite de cei patru evangeliști, în timp ce promisiunea făcută lui Petru este narată numai de unul. Aceasta dă a cugeta, că nu o judecau în ea însăși de o înaltă importanță, fiind-că ea așa de puțin au interesat pe evangeliști.

Dar nu numai sf. evangeliști, ci și sf. Pavel n'a cunoscut puterile supreme și absolute, ci iar fi fost date sf. Petru excepțional, după cum pretind ultramontaniștii. Astfel, afară de textele deja citate vedem în epist. către Galateni 2, 7—15, că el 'și atribuie aceiași putere între neamuri, pe care putere o avea Petru între Iudei, și că el nu'l privea pe Petru ca superior lui Iacob și Ión, pe care îi numește, c o l u m n e l e b i s e r i c e i; el chiar menționează pe Iacob, episcopul Ierusalimului, înainte de Petru; în fine sf. apostol Pavel credea așa de puțin în infailibilitatea lui Petru, că el muștră înaintea tuturor, fiind-că, țice el, e r a v r e d n i c d e i n f r u n t a r e.

Apoi când sf. apostoli se adunară în Ierusalim, Petru n'a vorbit decât ca simplu opinant. El se vădu obligat a renunța publice, în prezența celorlalți apostoli, și bătrâni, la opiniunea sa despre necesitatea circumcisiunii și a ceremoniilor iudaice; partidii săi păzire tăcerea, și totă adunarea ascultă pe Varnava și pe Pavel, ér tăcând ei, a luat cuvântul Iacob, episcopul Ierusalimului, el făcu resumatul desbaterilor, propuse hotărîrea de luat, carea a fost adoptată, și lucră ca adevărat președinte al adunării.

Deci în întâia adunare a bisericeii, numită sinodul de Ierusalim, ori apostolic, nu se recunosea lui Petru această putere supremă, pe care ar voi a o impune bisericeii astăzi ultramontanii, pe cari ar voi ca să o posedă papii, pentru cuvântul cum ei alégă că ar fi succesorii lui Petru.

Astfel sfinții apostoli n'au considerat pe sf. Petru ca p é t r ă fundamentală a bisericeii.

Prin urmare, interpretațiunea ultramontană a faimosului text: „T u e s t i P e t r u,” este contrară sf. scripturi ca și tradițiunei catolice.

George Aramă.

(Va urma).

Congresul național-bisericesc.

(Continuare și fine.)

Partea ce ni se cuvenia din fondurile comune cele bisericesci din Carloveț, cât și cele școlare din Budapesta, cu aprobarea sinodelor ambelor diecese proprietare, cât și a guvernului țării, s'au primit încă la 1872—1873 și această afacere se află pe deplin regulată.

În cauza mănăstirilor carea din partea noastră deja este studiată din destul, deorece din partea sârbescă, carea se află în posesorio, la toate încercările

noștre de complanare amică nu ni s'a respuns decât cu absolut refus, nu ne rămâne decât a păși pe calea procesului.

Spesele întregii activități a tuturor operațiunilor studiilor, adunărilor de documente, se urcă până acum, adecă în ani aprópe 25 la suma aprocsimativă de 28000 fl. Ele s'au luat în tip de împrumut din fondul ce la 15 Sept. 1871 s'a primit dela ministeriu ca un rest din bugetul țării pe 1869, rubrica „Pentru biserica ortodocsă,” în suma de 13178 fl. v. a. cu destinațiunea: „Pentru înlesnirea despărțirii ierarchice a comunelor mestecate, și respective din cametele decursive ale acestui fond, din care la 1 Ian. 1895 mai era disponibil un rest de 5300 fl. în numărariu, ér la comunele revindicate prin proces o pretensiune din anticipațiuni în sumă aprocsimativă de 10 mii fl. a cărei reîncasare însă întimpină mari greutăți. Dar fondul întreg la timpul său trebuie reîntregit și împărțit comunelor mai sêrace. Și — étă aci zace cauza strêmătorii în care se află delegațiunea, precum și în lipsa de ori ce fond pentru revindicarea prin proces a mănăstirilor.

În fine, încât pentru tratamentele, ce din inițiativa metropoliei de Carloveț au avut loc în ziua de 9 Maiu a. c. în Vêrșeț, între delegații româci și sêrbi în scopul de a încerca încă odată stabilirea de principii și norme pentru o complanare amică a diferințelor și despărțirilor prin comunele micste, dl referent al delegațiunei espune întregind raportul delegațional, că membrii delegați ai părții sêrbesci deși au dechiarat a nu fi provêduți cu mandat pentru alte comune, decât cele 6 în proces, totuși asupra propunerilor din partea română au discutat împreună toate punctele propuse și contribuind chiar cu votul lor la statorirea și stilisarea acelora, le-au primit — ad referendum et recomandandum. Ér acele puncte sunt:

1. În comunele, unde poporațiunea română și cea sêrbă sunt în număr aprocsimativ egal, adecă diferința între ele nu trece peste 25%, averea comună se împarte în două părți egale.

2. Unde numărul unei părți este superior cu mai mult de 25% majoritatea are $\frac{2}{3}$, ér minoritatea $\frac{1}{3}$.

3. Baza procederei rămâne „invoiala de Carloveț” din 18/30 Iuniu 1871, cu adausele: că pentru esecutare fie-care diecesă esmite câte o comisiune de trei membrii, și că, un număr mai mic de una sută suflete nu pôte cere parte din averea comună.

Dl Babeș crede că această situațiune, face posibilă sistarea delegațiunei și continuarea afacerilor ei prin eparchii, respective încât pentru mănăstiri prin metropolie.

Congresul în conformitate cu propunerea comisiunei organizătoare ia următorul conclus:

a) Raportul atât în general, cât și în special se ia la cunoștință;

b) Delegațiunea congresuală pentru despărțire se susține și mai departe pentru că afacerile de despărțire ierarhică aparțin jurisdicțiunii metropolitane.

c) Se îndrumă delegațiunea a pre-ingrijii și a lua măsuri, ca afacerile de despărțire să fie cu înțelegere rezolvate și în deosebi se ia toate dispozițiunile necesare și în privința mănăstirilor, având a raporta la congresul ordinar următor;

d) În cât suma disponibilă pentru acoperirea cheltuielilor de despărțire nu s'ar ajunge, ambele eparhii vor avea a anticipa fie-care în special cheltuielile procesuale ale acelor comune mestecate, care se vor incorpora la respectiva diecesă.

e) În delegațiunea congresuală se declară de realeși sub presiunea Părintelui arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, eventual al Părintelui episcop Ioan Meșian ca vice președinte, următorii membrii: Dr. Iosif Gall, Vincentiu Babeș, Zeno Mocsony, Filaret Musta, și Ioan Lengeru.

Comisiunea scrutătoare raportază, că

a) pentru postul de asesor suplent în senatul strâns bisericesc protosincelul episcopesc Augustin Hamsea, a întrunit 33 voturi.

b) pentru postul de asesor suplent în senatul școlar a întrunit protopresbiterul Iuliu Dan 26 voturi.

Conform acestui rezultat protosincelul episcopesc Augustin Hamsea se declară ales asesor suplent în senatul strâns bisericesc, pe care Esc. Sa I. P. S. D. metropolit 'l întărește în sensul statutului organic; și protopresbiterul Iuliu Dan de asesor suplent clerical în senatul școlar.

Comisiunea școlară prin raportorul său Ioan Lengeru prezintă „Regulamentul pentru organizarea învățământului popular în metropolie“ și, arătând istoricul dezvoltării acestei chestiuni comunică împărțirea materialului din regulament în privința formală și cuprinsul singuraticelor capitole în fond.

Pe baza acestui material astfel lucrat și revădat face în numele comisiunii și congresul primesc următorul conclud:

I. Partea referitoare la organizarea și administrațiunea învățământului popular, se acceptază en bloc în forma prezentată de comisiunea școlară și se introduce în metropolie în mod provisoric, autorizând diecesele al pune în aplicațiune. Totodată consistoriul se însărcinează ca la procsimul congres se prezinte acest proiect de nou cu observările făcute în privința aplicabilității lui.

II. Partea, care tractază planul de învățământ, se separază de partea administrativă a regulamentului, și consistoriul metropolitan se însărcinează a elabora cu ascultarea consistoriilor eparhiale un nou plan de învățământ și al substerne procsimului congres.

Proiectul se esclude la prot.

Comisiunea specială aleasă pentru afacerile fundațiunii Gozdsu prin raportorul Ioan Lengeru referă asupra rațiociniilor fundațiunii pe 1889—1892, revădate și aprobate de consistoriul metropolitan; și

b) asupra rațiociniilor pe 1893 și 1894, pe care consist. metropolitan lea prezentat spre reviziune și aprobare congresului; comisiunea comunică desvoltarea averii în decursul anilor revidată de consistoriu, arată că rațiociniile esaminate de comisiune însăși pe ani 1893 și 1894 s'au aflat în deplină regulă și propune, ér congresul decide:

a) se ia la cunoștință starea averii pe baza rațiociniilor, revădate de consist. pro 1889—1892 și aprobă rațiociniile revădate de comisie pe 1893 și 1894.

b) Reprezentanței și inspectorilor averii acestei fundațiuni se exprimă mulțămintă.

c) Reprezentanței se dă absolutoriul pentru rațiociniile pro 1889—1894.

d) consistoriul metropolitan se însărcinează a îngriji, ca prin o persoană corăspundătoare să se scrie biografia repositului fundator Em. Gozdsu, carea prin broșuri să se răspândească gratuit între popor. Aceste broșuri se conțină și chipul marelui fundator.

Aceeași comisiune prin numitul raportor arată asupra normativului, proiectat pentru regularea referințelor dintre reprezentanța fundațiunii și congres, proiect acceptat în mod provisoric de congres sub Nr. 200/891.

Comisiunea propune și congresul decide acest normativ să susține în mod provisoric și mai departe.

Aceeași comisiune prin același raportor, referă, că dómna Melania Nemeshegyi, fost văduvă Gozdsu face pretensiuni asupra venitului din acțiunile cumpărate dela institutul „Hazai-bank“ și că reprezentanța administrațiunii spre egalizarea acestor pretensiuni s'a învoit cu dinsa ai ceda în locul cererei dăseni fructul a 2 acții de ale primei case de păstrare din Budapesta; în consonanță cu propunerea comisiunii congresul decide;

Pacea încheiată între reprezentațiune și dómna Melania Nemeshegyi, se aprobă.

Tot comisiunea amintită și prin același raportor comunică congresului, că deputatul Ioan cav. de Pușcariu face propunerea, ca suma de 500 fl. testată de fericitul Teodor Mutovsky, macedo-român din Budapesta, în favorul fundațiunii Gozdsu, să se administreze pe viitor ca fundațiune de sine stătătoare și nu cum se face astăzi, ca parte întregitoare a fundațiunii Gozdsu.

La propunerea comisiunii cauza se relégă la consistoriul metropolitan cu însărcinarea, ca la procsimul congres să facă o propunere basată pe dispozițiunile testamentare substernând congresului și testamentul din chestiune.

Comisiunea școlară prin raportorul Ioan Lengeru referă asupra propunerii consistoriului metropolitan în cauza alegerii învățătorilor la școlile susținute de mai multe comune în înțelesul §-lui 29 din Statutul organic. Conform acestei propuneri comitetul școlar provădat în §-ul 28 din statutul organic, care în diversele părți ale metropoliei se nu-

mesce reprezentanță sau delegațiuni școlare, se autorizează a face și alegerea de învățători, comisiunea recomandă propunerea consistoriului a se primi, ér congresul decide: Comitetul școlar provădut în §-ul 28 al Statutului organic se consideră ca sinod școlar al comunelor, cari susțin scólă, și ca atare se autorizează a alege pe învățători sub presidiul protopresbiterului tractual competent.

Comisiunea petiționară prin referentul Ioan E Teran raportéză asupra cererilor întrate la congres și propune ér congresul decide:

a) Petiția preotului Teodor Lungu din Mărișel, pentru primirea regulată a competențelor parohiale;

b) Petițiunea credincioșilor din comuna Macea pentru întregirea parohiei;

c) Rugarea telegrafică alui Franțiu Ioan și Pavel Moldovan din Agandiciu, în cauza procesuală contra preotului Ioan Simu și

d) Rugarea comitetului parochial din Mehadia, prin care cere a se satisfacă concluserilor anterioare congresuale, ca protopresbiterul se locuiască în parohia protopresbiterală: se transpun tóte consistoriului metropolitan spre solve.

Notariul general congresual presintă budgetul de cassă pentru acésta sesiune congresuală, specificând pentru fie-care diecesă diurnele deputațiilor și spesele lor de călătorie, conform conclusului de sub Nr. 157/891, apoi de tragerile ce se fac din viație în proporțiune cu absențele unor membrii, și în fine detragerile de 5% în favorul fondului congresual și spesele biroului.

Votându-se acest budget în tóte detaiurile, pentru esecutarea lui se dispune: ca fie-care eparchie se escontenteze pe deputații sei, și spre acest scop biroul congresual se espedeze la respectivele consistorii eparchiale câte un estras din acest budget specific, avënd aceleași a detrage dela fie-care deputat 5% din competențele sale, și aceste sume detrasede a le transpune la fondul congresual administrat de consistoriul metropolitan.

Ne fiind alte obiecte pentru sesiunea presentă congresuală, președintele înainte de încheierea sesiunii, propune a se lua dispozițiunile de lipsă pentru autenticarea protocolului ședinței presente.

Congresul ia următorul conclus:

Protocolul ședinței de adi, se autentică în comisiune mâne la órele 12 din și, la care act vor participa tóți membrii congresuali, presentți la acel termin în Sibiiu.

Urmând a se încheia congresul present, președintele archiepiscop și metropolit aduce mulțămita sa ferbinte deputațiilor congresuali, cari au participat cu zel la solvearea agendelor. Cu privire la rezultatul lucrărilor lasă s'el aprețieze și s'el judece alții, ér din parte și Escelenția Sa crede că cogresul și-a făcut bine datorința. Implorând binecuvântarea lui Dumneșeu asupra lucrărilor, și rugând pe deputați să propage spiritul bun, frățietate și concordie, căci

atunci Dșeu va ajuta în butul ispitelor ce ne vin din altă parte — declară sesiunea ordinară a congresului național-bisericesc de încheiată.

La cuvântul de încheiere răspunde în numele congresului deputatul Ioan cav. de Pușcariu și esprimă mulțămita Escelenției Sale Inaltpreasânțitului domn archiepiscop și metropolit pentru buna conducere a debatorilor congresuale, precum și Preasânțiiilor Sale domnilor episcopi pentru conlucrare. Membrii congresuali cu urări pentru presidiu se despart între salutări cordiale.

D I V E R S E.

* *Incunoscințare.* Prin acésta aducem la cunoscința tuturor, că administrațiunea tipografiei diecesane trâmite cuită despre banii încurși numai la cerere espresă a P. T. părți și numai déca alătură și 5 cr. v. a. pentru solvearea, respective francarea epistolei. Arad, 22 Iunie n. 1894. „Administrațiunea îiografiei diecesane.“

* „România-Jună“ din Viena își va serba în anul școlar viitoriu jubileul de 25 de ani ai esistențe sale. Din acésta ocașiune societatea a hotărit edarea unui Almanach festiv, cuprinđend lucrări literare originale de diferiți autori.

* *Foc mare.* În Berlin a ars depositul numit „Victoria.“ Pagaba s'el urcă la 1,400000 marce.

* *Un dar al împăratului german.* Impăratul Wilhelm a dat 48,000 de mărci pentru construirea unei biserici evangelice la Holteanu, care va purta numele de „Biserică de făgăduință“ în amintirea terminării canalului dintre marea baltică și marea noreică.

* *Dela înălțime de 3006 metri cu umbrela.* Un cas aprópe de necređut s'a întemplat șilele trecute în Paris. Un aerian cu numele Caparra și o actriță cu numele Dugart au aflat un aparat în forma unei umbrele, cu care déca te arunci jos dintr'o înălțime mare, se deschide și nu lasă, ca respectivul s'el cadă repede, ci s'el se scobóre încet, pe pământ. Cu umbrela acésta a făcut un esperiment Caparra și actrița Dugart înainte unei mulțimi de mai multe mii. S'au ureat c'un balon la o înălțime de trei mii de metri, au spart balonul, în care moment umbrela s'a deschis de sine, și ea resistând gravitațiunii și greutății, cei doi cutezători au ajuns încet și nevătémați pe pământ, în suburbiul Saint-Antoin din Paris.

* *Cât costă armata?* Susținerea întregii armate austro-ungare împreună cu honveđimea costă în acest an 180,496,328 fl. Efectivul întregii armate austro-ungare în timp de pace este: 23,445 oficeri; 330,807 ostași de rând; 59,916 cai și 1048 tunuri. Germania cheltuesce cu armata 498,540,909 fl. și întreține 24,590 oficeri, 559,180 ostași de rând, 96,844 cai și 2340 tunuri. Franca cheltuesce 433,597,789 fl. și întreține 28,555 oficeri, 532,640 ostași de rând, 141,059 cai și 2890 tunuri. Sototind numărul populațiunii din monarchia austro-un-

gară cu 41.8, din Germania cu 49.6 și din Franța cu 38.4 milioane, rezultă, că la noi de fiă-care cap se plătesc pentru cheltuielile armatei 4.311 fl., în Germania 10.051 fl., ér în Franța 11.016 fl.

* *Mijloc de a se păzi de trăsnet.* Domnul Schuster din Londra observă, că cel mai bun mijloc în contra trăsnetului e apa. În loc de a-ne adăposti în timp de furtuni, trebuie să-ne lăsăm a fi muiați de ploie. séu decă e cu puțință să ne aruncăm chiar într'un lac. De mult încă Franklin observase, că e mai ușor a trăsni un șorece uscat, decât unul ud.

Pungași din Londra stau să întrécă pe colegii lor din Berlin și Paris. Un călător povestesc, că întruna din zilele trecute stetea înaintea galantarului unei prăvălii, când se pomeni deodată încungiurat de o duzină de pungași. Cât ăci ce faci — portofelul lui din buzunar dispăru. Eu pusei mâna pe unul dintre ei, care era mai aprópe, când veni spre mine un domn bine îmbrăcat și îmi dișe: „Mă tem, că ai perdut ceva dle.“ — Perdut (?!) răspunsei eu — în tot cazul și pungașul ăsta négă, că mi-a furat portofelul, deși el face de un pătrar de óră pe sentinela buzunarului meu“.

— „Îmi permiți să te întreb, cam până la ce sumă era în portofel?“ — „Au fost exact 14 guinee în aur.“ „Cunosci dta numărul bancnotelor, ca să poți aduce acésta la cunoștința băncii, ca să ți-le opréscă?“ — „Numărul nu-l știu.“ — „Atunci dl meu“ — adause omul care acum îl compătimea — „eu unul îți sunt recunoscător pentru acésta deslușire. Mișelul care ți-a furat portofelul susține morțiș, că el a găsit numai 2 guinee. Noi suntem trei și ar veni prea puțin pe unul“. — Când mă pregătiam să-i cârpesc una, — povestesc mai departe negustoriul — a disparut într'o stradă laterală. Intraceea să strinse o mulțime de oameni în giurul nostru și omul, pe care-l țineam de guler, astepta să vadă un polițist căruia mă piri pentru-că l-am atacat pe stradă! Uitându-mă la el mai cu atențiune, mi se păru, că e într'adevăr un om foarte liniștit, și cinstit și mă căiam, că l'am tașat de hoț. Ii cerui ertare și me oferii să-i dau satisfacțiunea cuvenită. El să jură că e un lucru mare pentru un gentleman, deși decădut din punct de vedere material, să fie acusat în public pentru furt. În fine să învoi cu o despăgubire de 20 guinee. Din norocire cunoșceam un comerciant în Londra, dela care cerui banii împrumut. Când iam pus în mână, nobilul gentleman dișe: „Fămi plăcerea, și nu le spune celorlalți doi prietini ai mei bazaconia asta, căci ea este numai o cestiune privată între noi amândoi. Acum însă trebuie să me grăbesc, ca să nu perd a treia parte din banii găsiți în portofelul Dtale“.

Concurse.

Pentru deplinirea postului de învățătoriu la școla română gr. or. confesională din **Aga**, (Temeș-Brestovațiu) să escrie concursul cu terminul de alegere pe ziua de **2/14 Iulie 1895.**

Emolumintele sunt: în numărariu 200 fl. 40 cr. v. a.; pentru conferințe și scripturistica 5 fl. v. a.; lemne 24 metrii din care are a se încălzi și sala de învățământ;

4 jugere de livadă — din care $\frac{3}{4}$ este arătoriu prețuită în 30 fl.; 12 meți grâu à 3 fl. 40 cr. meți în sumă de 40 fl. 80 cr.; 12 meți cucuruz à 2 fl. 40 cr., mețiu în sumă de 28 fl. 80 cr.; dela înmormântări unde va fi poftit 20 cr. locuință liberă cu $\frac{1}{4}$ jug. grădină de legumi.

Recursele cuviincios ajustate să se trimită părintelui protopresbiter. adm. Lucian Șiepețianu, în Kiszetó; având concurenții în vre-o Duminecă ori sêrbătóre, însă numai unica-dată a să presenta în biserica locală spre a-și aréta desteritatea în tipic și cântare, de óre-ce alesul este îndătorat a conduce și strana fără altă remunerațiune.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p. adm. protopop.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătoreșci dela școla confesională ort. rom. din **Topolovățul-mare**, (inspectoratul Belințului) să escrie concurs cu termin de alegere pe **18/30 Iuliu a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) Bani gata 192 fl. v. a.; 2) pentru conferință 10 fl.; 3) pausal de scris 5 fl.; 4) pentru 32 metri lemne din cari are a să încălzi și școla 64 fl.; 5) 29 măji metrice grâu și cucuruz; 6) 2 jugere pământ arătoriu clasa I.; 7) $\frac{1}{4}$ juger grădină estravilan; 8) cortel liber cu grădină de legumi; — dela înmormântări unde va fi poftit a] din comuna matră 40 cr. b] din filia Topolovățul-mic 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post au a să presenta în vre-o Duminecă sau sêrbătóre spre a-și aréta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parochial dela 16/28 Mai 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p. adm. protopopesc.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățătoriu, la școle rom. gr. or. confesională de fete din **Belinț**, se escrie concursul cu termin de alegere, pe ziua de **29 Iuliu v. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl., solvinđi $\frac{1}{2}$ din cassa bisericeii și $\frac{1}{2}$ din cassa cultului; 2) 20 metri lemne, din cari să încăldeșce și școla; 3) pentru conferință 5 fl.; 4) pentru scripturistica 5 fl.; 5) locuință liberă cu grădină de legumi.

Fiind Belințul una din stațiunile cele de frunte, dela recurente să poftéșce, testimoniu de calificatiune și calculi buni, și esamenul prescri din limba magiară, cu își rezervă comitetul dreptul, când nu s'ar înfacișia atari recurente, de a candida și de altă calificatiune.

Recursele astfel instruate conform prescrișelor statutului organic, și adresate comitetului parochial din Belinț, să se subscérnă M. On. Lucian Șiepețianu, inspector școlar tractual în Chiseteu, până la 26 Iunie v. c. căci după acest termin nu să vor considera; și având recurentele a să presenta în sta bisericeii în vr'o Duminecă ori sêrbătóre, spre a să face cunoscute poporului.

Belinț, din ședința comitetului par. ținută la 23 Maiu 1895.

Petru Caprariu, m. p.   *Constantin Pava, m. p.*
preș. com. par.   not. com. par.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p. adm. protopop.

—□—